

УДК 378.147:37.013.42

Олена Сидоренко

ОРГАНІЗАЦІЯ ФОРМУВАЛЬНИХ ВПЛИВІВ У СИСТЕМІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДОЗ

У статті розкривається зміст та методика впровадження формувальних впливів у системі спеціальної підготовки майбутніх соціальних педагогів до комунікативної діяльності в умовах ДОЗ. Розглядається розроблений соціально-педагогічний проект «Комунікативна підготовка майбутніх соціальних педагогів до роботи в умовах ДОЗ» (творча назва «Школа вожатого»).

Ключові слова: комунікативна діяльність, підготовленість до комунікативної діяльності, соціально-педагогічний проект, дитячий оздоровчий заклад (ДОЗ).

В статье раскрывается содержание и методика внедрения формирующих воздействий в системе специальной подготовки будущих социальных педагогов к коммуникативной деятельности в условиях ДОУ. Рассматривается разработанный социально-педагогический проект «Коммуникативная подготовка будущих социальных педагогов к работе в условиях ДОУ» (творческое название «Школа вожатого»).

Ключевые слова: коммуникативная деятельность, подготовленность к коммуникативной деятельности, социально-педагогический проект, детское оздоровительное учреждение (ДОУ).

The article reveals the content and methods of implementation the molding influences in the system of special training of social educators to the communicative activity in the rest camps. Considered designed social and educational project «Communicative training of future social educators to work in the rest camps» (creative name «School counselor»).

Key words: communicative activity, preparedness to communicative activity, social and educational project, rest camp.

Постановка проблеми. Однією з важливих професійно-педагогічних сфер, яка, з одного боку, створює сприятливі умови для підготовки майбутніх соціальних педагогів до комунікативної діяльності, а з іншого – потребує належного рівня її прояву, є дитячі оздоровчі заклади (ДОЗ).

Необхідним показником цієї підготовки є здатність до ефективної комунікативної діяльності – форми взаємодії, процесу обміну повідомленнями, що містять результати віддзеркалення індивідами дійсності і становлять невід’ємну складову їхнього соціального буття, засобом формування і функціонування свідомості. За допомогою комунікативної діяльності відбувається організація доцільної взаємодії соціального педагога і дитини, забезпечується передача досвіду, проявляються і задовольняються духовні потреби кожної із взаємодіючих сторін [2; 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розуміння природи комунікативної діяльності зробили Г. Андрєєва, М. Бахтін, Е. Берн, Н. Богомолова, А. Брудний, Л. Виготський, Ф. Зімбардо, І. Зимня, Ю. Крижанська, Г. Кучинський, О. Леонтєв, Дж. Міллер, В. Мясіщев, К. Ховланд та інші.

Водночас поза увагою дослідників залишається питання підготовки майбутніх соціальних педагогів до комунікативної діяльності в умовах дитячих оздоровчих закладів. Це зумовлює виникнення суперечності між потребами практики педагогічних працівників, які вміють

спілкуватися і взаємодіяти з різновіковими категоріями дітей, котрі перебувають у ДОЗ, і традиційними підходами до їх підготовки в педагогічних університетах [1, с. 7].

Підтвердження цієї думки знаходимо в працях О. Газмана, Ю. Гідніса, Т. Говорун, Л. Клєневської, М. Коваль, Б.Ковбаси, І. Кривоноса, Є. Рибінського, М. Сидоренко, Б. Ступарика, Л. Байбородової, Г. Бірженюка, Л. Бузирьової, С. Возжаєва, Е. Возжаєвої, А. Маркова, Л. Нещерет, М. Рожкова, Ю. Тарана, С. Афанасьєва, Ю. Григоренко, С. Каморина, К. Поломиса, Н. Зуєвої, А. Лутошкиної, Н. Чупракової, Н. Шергиної та інших, які займалися дослідженням різних аспектів підготовки майбутніх педагогів до роботи в ДОЗ.

Мета написання статті полягає у висвітленні програми соціально-педагогічного проекту «Школа вожатого» в процесі організації формувальних впливів у системі спеціальної підготовки майбутніх соціальних педагогів до комунікативної діяльності в умовах ДОЗ.

Виклад основного матеріалу. Організація формувальних впливів у системі спеціальної підготовки майбутніх соціальних педагогів до комунікативної діяльності в умовах ДОЗ здійснюється відповідно до розробленого соціально-педагогічного проекту «Комунікативна підготовка майбутніх соціальних педагогів до роботи в умовах ДОЗ» (творча назва «Школа вожатого»).

Соціально-педагогічний проект передбачає реалізацію педагогічної ідеї, технології, методики, упровадження в практичну діяльність кращого досвіду; це інноваційна інтегрована форма роботи, яка реалізується за допомогою самостійної або колективної діяльності, що спрямована на вирішення особистісно та соціально значущої проблеми з орієнтацією на конкретний результат. Роль педагога – помічник, консультант, інструктор [4].

Соціально-педагогічний проект забезпечує тісний зв'язок з реальною життєвою практикою, досвід вирішення проблеми, проблемно орієнтований навчальний пошук, формування комунікативних знань, умінь, мотивації орієнтовані на результат і передбачають самостійність та активність учасників.

Результатом застосування формувальних впливів є підготовленість до комунікативної діяльності, яка розглядається як інтегроване особистісне утворення, що охоплює знання про сутність, способи здійснення комунікативної діяльності, мотивацію на комунікацію з іншими людьми (потребу у спілкуванні), ставлення до комунікації як до особистісної цінності, комунікативну толерантність, мотивацію на досягнення успіху в комунікації; комунікативні й організаторські здібності, уміння вступати в комунікацію, конструктивно реалізувати комунікативні дії, уміння слухати іншого й відстоювати власну думку, комунікабельність, здатність до емпатії та рефлексії, відсутність «перешкод» у встановленні емоційних контактів, емоційно-позитивне ставлення до співрозмовника, готовність до встановлення емоційного контакту, адекватність емоційних реакцій у спілкуванні, уміння використовувати ці знання й уміння в реальних умовах ДОЗ.

Розроблений соціально-педагогічний проект «Школа вожатого» передбачає реалізацію таких етапів (табл.1).

Програма реалізації проекту

п/п	Зміст діяльності	Термін виконання	Виконавець
Підготовчий етап			
1.	Формулювання теми, мети й завдань соціально-педагогічного проекту.	січень-червень	професорсько-викладацький склад ВНЗ, керівник і волонтери соціально-психологічної служби
2.	Пошук спонсорів, меценатів, благодійників, залучення їхніх коштів у реалізацію проекту.		
3.	Закупівля необхідного матеріально-технічного обладнання.		
4.	Обладнання навчальних приміщень. Підбір навчально-методичної та довідкової літератури.		
5.	Розробка методики соціально-педагогічного проекту комунікативної підготовки майбутніх соціальних педагогів в умовах ДОЗ.		
Діагностичний етап			
1.	Виявлення наявного рівня комунікативних знань, умінь і навичок майбутніх соціальних педагогів, мотивації та комунікацію, здатності до емпатії та рефлексії, формулювання висновків та рекомендацій.	вересень-жовтень	професорсько-викладацький склад ВНЗ
Етап реалізації			
1.	Залучення студентів старших курсів, які вже пройшли літню педагогічну практику в ДОЗ (студенти проводять індивідуальні та групові зустрічі, консультації, заняття з комунікативного тренінгу, навчально-методичні заняття, бесіди, виступають на старостатах, презентують відеоматеріали, проводять відеолекторії).	вересень-червень	студенти-старшокурсники
2.	Закріплення за кожною підгрупою студентів 2-го курсу студента-старшокурсника, який є її куратором і консультує щодо підготовки до занять, колективних та індивідуальних соціально-педагогічних проектів, КТС, методичних матеріалів тощо.	вересень-червень	куратори студентських підгруп
3.	Участь у студентських науково-практичних конференціях та круглих столах.	вересень-червень	студенти старших курсів

4.	Функціонування «Школи лідера» (бази: табори з денним перебуванням міста Переяслава-Хмельницького «Лідер», Альта», МДЦ «Артек», КЗ ДОК «Ласпі», ДСОК імені Гагаріна, ТОВ ДОЗСТ «Славутич» та інші).	вересень-червень	соціальні педагоги, керівники і працівники ДОЗ
5.	Участь студентів у методичних об'єднаннях соціальних педагогів, нарадах керівників та працівників пришкільних таборів з денним перебуванням.	вересень-червень	методист міського відділу освіти, соціальні педагоги, керівники і працівники ДОЗ
.	Проведення занять з комунікативного тренінгу.	вересень-червень	професорсько-викладацький склад ВНЗ, керівник і волонтери соціально-психологічної служби
.	Зустрічі з керівниками та працівниками дитячих оздоровчих закладів.	вересень-червень	керівники і працівники ДОЗ
.	Актуалізація міжпредметних зв'язків через вивчення різних аспектів комунікативної діяльності у тематиці різних навчальних дисциплін.	вересень-червень	професорсько-викладацький склад ВНЗ
.	Тематичні кураторські години, виховні бесіди, збори студактиву, зустрічі з працівниками виробничого відділу, який керує процесом проходження практик (проект соціально-психологічної служби «Вихователь літніх оздоровчих таборів», круглий стіл «Організація літнього відпочинку студентської молоді» та інші).	вересень-червень	заступник декана з виховної роботи, куратори академічних груп, студекан, представники виробничого відділу, волонтери соціально-психологічної служби
0.	Організація студентами-старшокурсниками підсумкової (звітної) конференції по практиці.	жовтень	студенти різних курсів, професорсько-викладацький склад ВНЗ, соціальні педагоги, керівники і працівники ДОЗ
1.	Організація обміну студентами між педагогічними ВНЗ.	листопад, квітень	керівництво ВНЗ, педагоги, голови студентського самоврядування, студенти-активісти
2.	Участь у всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях («Практична підготовка педагогічних кадрів в умовах інтеграції України в європейський освітній простір: стан та перспективи», «Сучасна парадигма формування професіоналізму майбутніх фахівців», видання збірника студентських наукових праць по цій тематиці).	лютий-березень	науковці, професорсько-викладацький склад ВНЗ

3.	Вивчення спецкурсу «Практикум з комунікативної діяльності соціального педагога в умовах оздоровчих закладів».	лютий-червень	професорсько-викладацький склад ВНЗ
4.	Організація кількадечних виїздів на бази практики з метою залучення студентів до реальних комунікативних умов спілкування (бази: табори з денним перебуванням міста Переяслава-Хмельницького «Лідер», «Альта», МДЦ «Артек», КЗ ДОК «Ласпі», ДСОК імені Гагаріна, ТОВ ДОЗСТ «Славутич» та інші).	квітень, травень, червень	волонтери соціально-психологічної служби, керівники і працівники ДОЗ
5.	Презентації майстер-класів та творчих майстерень: підведення підсумків вивчення спецкурсу «Практикум з комунікативної діяльності соціального педагога в умовах оздоровчих закладів» (КТС, соціально-педагогічні проекти), на які запрошені представники ДОЗ з метою здійснення конкурсного відбору до закладів.	травень	керівники і працівники ДОЗ, студенти
6.	Участь у настановчих конференціях по практиці для студентів та методистів, на які запрошуються представники ДОЗ.	травень-червень	методисти по практиці від ВНЗ та ДОЗ, керівники і працівники ДОЗ, студенти
7.	Організація підсумкової (звітної) конференції по практиці, яку готують студенти, з якими проводилася попередня робота	вересень наступного року	студенти різних курсів, професорсько-викладацький склад ВНЗ, соціальні педагоги, керівники і працівники ДОЗ
Оцінювальний етап			
.	Оцінка ефективності проекту комунікативної підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи в ДОЗ.	вересень-грудень наступного року	студенти різних курсів, професорсько-викладацький склад ВНЗ, соціальні педагоги, керівники і працівники ДОЗ, волонтери соціально-психологічної служби
.	Самооцінка результату за встановленими критеріями та рівнями підготовки.		
.	Здійснення моніторингу роботи «Школи вожатого», формулювання висновків та пропозицій.		
Інформаційний етап			
.	Випуск методичних матеріалів по підготовці майбутніх соціальних педагогів до комунікативної діяльності в умовах ДОЗ.	вересень-грудень наступного року	професорсько-викладацький склад ВНЗ
.	Відображення інформації щодо «Школи вожатого» на сайті ВНЗ та кафедри.	протягом року	працівники відділу НІТ та ТЗН

.	Проведення методичного семінару із соціальними педагогами, керівниками і працівниками ДОЗ з метою аналізу розповсюджені апробовані системи та набутого досвіду.	жовтень наступного року	професорсько-викладацький склад ВНЗ, соціальні педагоги, керівники і працівники ДОЗ
.	Публікація науково-популярних матеріалів щодо літньої педагогічної практики в студентських газетах «С.М.С.», «Педагогічні обрії», міській виданнях «Вісник Переяславщини», «Діловий Переяслав».	протягом року	представники ЗМІ, студенти-активісти

Завдання проекту: виявити комунікативні можливості майбутніх соціальних педагогів та наявні можливості вищого навчального закладу з організації спеціальної підготовки до комунікативної діяльності в умовах ДОЗ; розширити комунікативні знання, формувати мотивацію на комунікацію, комунікативну толерантність, комунікативні й організаторські здібності, підвищити здатність до емпатії та рефлексії, мінімізувати «перешкоди» у встановленні емоційних контактів; залучити студентів до активної творчої та соціальної діяльності; організувати взаємодію між працівниками ВНЗ та ДОЗ, студентами старших курсів, волонтерами та спонсорами; використовувати положення особистісно орієнтованого підходу.

Проект розрахований на 2 роки, склад цільової аудиторії проекту - студенти 2-го року навчання спеціальності «Соціальна педагогіка».

Ресурси: нормативно-правове, кадрове, матеріально-технічне, фінансове, інформаційне забезпечення.

На наше переконання, організація комунікативної підготовки майбутніх соціальних педагогів в умовах ДОЗ сприятиме: здійсненню соціально-педагогічної діагностики з метою виявлення рівня комунікативної підготовленості студентів; інтеграції й організації плідної взаємодії між вищими навчальними закладами, оздоровчими закладами, ЗОШ, міським відділом освіти, соціально-психологічною службою, ЗМІ; забезпеченню міжпредметних зв'язків; розширенню комунікативних знань, формуванню комунікативних умінь і навичок, мотивації на комунікацію, підвищенню здатності до емпатії та рефлексії; включенню студентів в активну творчу й соціальну діяльність, актуалізації наявного соціального досвіду, активізації пізнавальної діяльності та бажання самовдосконалюватися; включенню майбутніх соціальних педагогів у реальні професійні умови комунікативної діяльності, виробленню нових форм поведінки; допомозі студентству в адаптації до роботи в умовах ДОЗ; створенню умов для реалізації творчого, дослідницького, наукового, комунікативного потенціалу майбутніх соціальних педагогів; виявленню поваги до особистості та реалізації суб'єкт-суб'єктного спілкування.

Форми презентації результатів проекту: щорічні науково-методичні конференції, студентські науково-практичні круглі столи, випуск збірника наукових праць, підсумкові (звітні) конференції, звіти по практиці, відео- та фотопрезентації, статті в ЗМІ, майстер-класи, творчі майстерні (конкурсна презентація КТС, індивідуальних і групових соціально-педагогічних проектів), позитивна задача заліку зі спецкурсу ««Практикум з комунікативної діяльності соціального педагога в умовах оздоровчих закладів», позитивні характеристики з баз практики.

При розробці різних аспектів процесу підготовки студентів до комунікативної діяльності в ДОЗ урахувалися такі моменти: інтереси замовника (ДОЗ) на конкретну тематику у процесі підготовки; залучення не лише викладачів ВНЗ, а й студентів, які вже мають досвід роботи в ДОЗ, а також представників ДОЗ (керівників таборів, методистів, старших вожатих, соціальних педагогів, психологів, педагогів-організаторів тощо); місце проведення навчальних занять; навчальна база та матеріально-технічне оснащення; термін навчання (підготовка проводиться на 2-му році навчання перед літньою педагогічною практикою); накопичений емпіричний

досвід, який дає підстави для реалізації формувальних впливів; розклад навчальних занять; наявність зворотного зв'язку та рефлексивного аналізу на кожному етапі підготовки.

Висновки. Аналіз представленої інформації свідчить про важливу роль організації формувальних впливів у системі спеціальної підготовки майбутніх соціальних педагогів до комунікативної діяльності в умовах ДОЗ.

При розробці соціально-педагогічного проекту «Школа вожатого» створювалися умови, які сприяють моделюванню реальних професійних умов спілкування, налагодженню зв'язку між теоретичною і практичною підготовкою студентів, організації взаємодії між ВНЗ, ДОЗ та ЗОШ, поза увагою викладачів не залишаються можливості використання міжпредметних зв'язків, реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин у системі «викладач-студент».

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванова Л.А. Професійна підготовка педагогів-організаторів: теорія і практика педагогічного проектування: монографія / за заг. ред. доц. І.М. Мельникової. – Оренбург: ОДІМ, 2008, - 248 с.
2. Кан-Калик В.А. Педагогическое творчество / В.А. Кан-Калик, Н.Д. Никандров. - М.: Педагогика, 1990. – 140 с.
3. Касьянова О.В. Формування комунікативної компетентності молодших підлітків у громадських дитячих об'єднаннях: дис. канд. пед. наук: 13.00.07 / Ольга Володимирівна Касьянова. - К., 2011. – 224 с.
4. Пальчевський С.С. Педагогіка: навч. посіб. / С.С. Пальчевський - К.: Каравела, 2007. - 576 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Сидоренко Олена Станіславівна – аспірант кафедри педагогіки, викладач кафедри соціальної педагогіки та освіти дорослих ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Надійшла до друку 17.12.2012 р.